

حجاب

پدیدآورنده (ها) : شریعتی، محمد باقر

علوم تربیتی :: نشریه پیوند :: اسفند ۱۳۷۱ - شماره ۱۶۱

صفحات : از ۲۶ تا ۲۹

آدرس ثابت : <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/147256>

دانلود شده توسط : مجتبی مزروعی

تاریخ دانلود : ۱۴۰۱/۱۱/۲۳

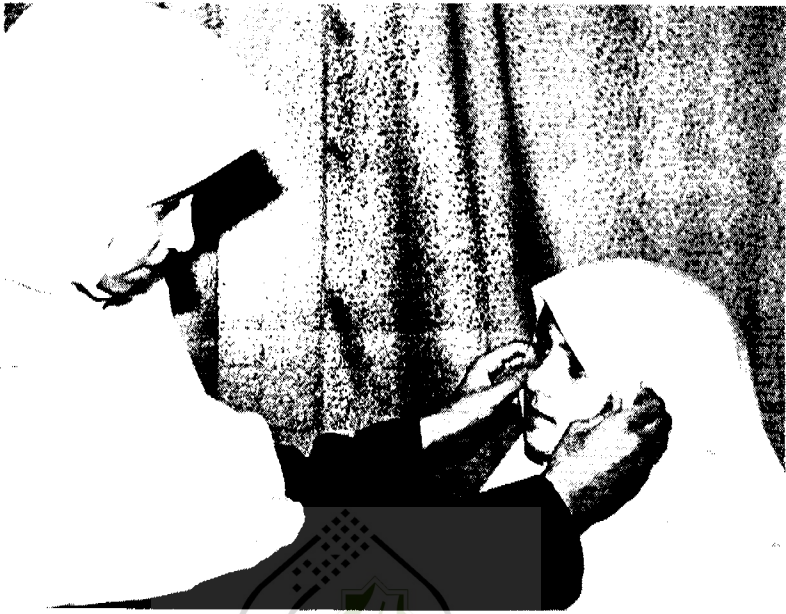
مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) جهت ارائه مجلات عرضه شده در پایگاه، مجوز لازم را از صاحبان مجلات، دریافت نموده است، بر این اساس همه حقوق مادی برآمده از ورود اطلاعات مقالات، مجلات و تألیفات موجود در پایگاه، متعلق به "مرکز نور" می باشد. بنابر این، هرگونه نشر و عرضه مقالات در قالب نوشتار و تصویر به صورت کاغذی و مانند آن، یا به صورت دیجیتالی که حاصل و بر گرفته از این پایگاه باشد، نیازمند کسب مجوز لازم، از صاحبان مجلات و مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) می باشد و تخلف از آن موجب پیگرد قانونی است. به منظور کسب اطلاعات بیشتر به صفحه [قوانین و مقررات](#) استفاده از پایگاه مجلات تخصصی نور مراجعه فرمائید.

- رابطه سوگیری مذهبی و صفات شخصیتی با وسواس مرگ
- تهدید نرم و گونه شناسی تهدید در گفتمان قرآن کریم
- عدالت و امنیت ملی در اسلام
- تبیین جایگاه مردم در حکومت اسلامی از منظر شهید صدر
- تحلیل الگوی تعامل آزادی و امنیت
- الگوی تربیت سیاسی از دیدگاه شهید مطهری(ره)
- ارزیابی سیاست ضد ایرانی «غرب»؛ رویکردی امنیتی
- نقش سازمان های اطلاعاتی در تأمین امنیت نرم
- جایگاه سیاست های حمایت گرایانه آمریکا در جنگ نرم علیه انقلاب اسلامی ایران
- گونه شناسی تهدیدات نرم علیه پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم)
- نرم افزار گرایی امنیتی و الگویی ایرانی- اسلامی پیشرفت
- منابع قدرت نرم انقلاب اسلامی ایران

عناوین مشابه

- حجاب و رابطه آن با تکامل اجتماعی
- عفت حجاب و دیدگاه ها
- حجاب در ایران (بررسی وضعیت حجاب در ایران از سال های اخر حکومت پهلوی دوم تا پایان جنگ تحمیلی)
- رابطه روایت «النساء عی و عورة» و وجوب حجاب شرعی تا قرن پنجم
- نقش حجاب در فعالیت های اجتماعی زن در اندیشه مقام معظم رهبری
- عملکرد تلویزیون در ترویج حجاب و عفاف
- شرط التزام عملی به احکام اسلام حجاب در استخدام دولتی؛ نقد و بررسی رای دیوان عدالت اداری
- حجاب در منشور حقوق شهروندی
- «مسئله شناسی» و «روش شناسی» مطالعات دینی حجاب
- حق و مسئولیت های زن در عرصه های اجتماعی، تأمین و حفظ امنیت اجتماعی و رعایت حجاب

مقاله پنجم

حجاب

اگر از میان انبوه مسائل اجتماعی و مباحث مذهبی حجاب را انتخاب کرده‌ایم، به خاطر دلایل خردپذیری بود که طرح گردید. یکی از آنها عدم تفسیر کاملی از مسئله پوشش و غموض و ابهاماتی است که در تعیین حدود آن وجود دارد، و عرض کردم که اگر برای بانوان جوان و تحصیلکرده حدود پوشش و فلسفه آن اثبات شود، وگلا "روشن گردد که حجاب نشأت گرفته از سنتهای کهن اجتماعی نیست بلکه یک دستور الهی و آسمانی است، بدون تردید غالب بانوان در برابر فرمان حق تعالی خاضع خواهند شد. اکنون برای صدق گفتارم نامه دختر جوانی را که در تاریخ ۷۱/۹/۲۷ رسیده و صراحتاً و مسؤولیت از نوشته او مشهود است، به عنوان

حجت الاسلام والمسلمین
محمد باقر شریعتی

حجاب در قرآن

در مقاله چهارم خواندیم که آیات ۳۰ و ۳۱ سوره نور به مناسبت ماجرای جوان انصاری نازل شد تا قانون حجاب و نگاه را برای همه نسلها و عصرها تبیین نماید. در نخستین آیه وظیفه مردان را مشخص می سازد. گویی مقصر اصلی و میاحم واقعی آنانند، می فرماید: به مؤمنان بگویند چشمان خویش را از نگاههای حرام و آلوده نکه دارند و بدین وسیله روح خود را از تنهایی و سیاهی حفظ کنند، زیرا نگاههای آلوده قلب را سیاه و قیراندود می سازد. مضافاً "براینکه به غرور و شخصیت جنس مذکر لطمه وارد می کند، زیرا غالباً" بای اعتنائی زنان مواجه می شود و باید هم اینگونه باشد. به همین جهت مرد بوالهوس و بی اراده احساس شکست دائمی خواهد کرد. عجیب اینجاست که در این ماجرا به بانوی بد حجاب انتقاد نشده بلکه اولین انتقاد متوجه آن مرد جوان گردیده و در عین حال به شکایت و اعتراض جوان انصاری به بهترین وجهی پاسخ داده شده است. در واقع می خواهد بفرماید:

گیرم آن بانوی جوان پوشش مناسبی نداشت و بر اثر جهل به مسئله ویا ندانم کاری و خود آرایی مواضع زینت خویش را به نمایش گذاشت، تو که یک جوان با اراده هستی چرا چشم جرائی کردی و به شخصیت و اراده خود ضربه وارد نمودی؟ ذلک ازکی لهم.

این نوع پاسداری و حفاظت در رشد و تکامل روحی مؤمنان مؤثر است و برای زندگی دنیا و آخرت آنان بهتر می باشد. اگر جوانان و مردان مسلمان بخواهند خود را تزکیه نمایند باید چشمان خویش را از نگاههای مسموم و آلوده باز دارند. تقدیم آیه ۳۰ بیانگر این واقعیت است

نمونه تقدیم داشته، آنگاه بحث مقاله چهارم را بی می گیرم.

"مشکلی دارم، اما نمی دانم آن را با چه کسی در میان بگذارم که به من طعنه بزند و یا سرزنش به خاطر دمدمی مسراج بودم، شخصیتم را خرد نکند. دختر جوانی هستم ۲۰ ساله. در مسائل اعتقادی به عنوان یک مسلمان شیعه مذهب کاملاً "به نماز، روزه و... بساو دارم و اگر مورد قبول حق تعالی واقع شود آنها را انجام می دهم. اما در مورد مسئله حجاب به یقین نرسیده ام. اگر چه بظاهر از سال اول دبیرستان نزد فامیل نیز روسری بر سر می کردم اما به دلیل سست بودن اعتقاد به حجاب، تابستان امسال روسری را برداشتم. چون حس کردم حفظ پوشش نزد فامیل و شوهر خواهرم که حکم برادر مرا دارد و از کوچکی زیر دست آنها بزرگ شده ام! لزومی ندارد. اما در این چندماه دائماً "عذاب وجدان داشته و به حالت شک و تردید افتاده ام. با خواندن کتابهایی نظیر "مسئله حجاب" آیت الله مطهری نیز ابهام برطرف نشده است. مانند کلافی سردرگم، اعصابم خرد شده از این که کدام در این مورد فکر می کنم و می گویم اگر باز هم روسری بر سر گیرم مورد طعن و لعن خانواده قرار گرفته، مرا فردی بی اراده و بی ثبات در شخصیت می پندارند. نمی دانم چه کنم، واقعاً "درمانده شده ام. خواهشمندم با پیشنهادها و راهنماییهای قانع کننده مرا از این درد روحی خلاصی بخشید. از رازداری و گره گشایی شما کمال تشکر را دارم.

"امضاء محفوظ"

که سهم رجال در ایجاد تباهی و فساد بطور طبیعی و یا در عصر بعثت از زنهابیشتر است، بلکه در اکثر موارد دختران و زنان دستخوش ترفندها و شگردهای فریبکارانه جوانان و مردان واقع شده و به فساد و بدبختی کشیده می‌شوند. وعده‌های دروغین، قیافه حق به جانب گرفتن، اربابها و نویدها و دهها پشت هم اندازیهایی دیگر موجب فریب زنان و دختران در طول تاریخ شده و می‌شود. البته معدودی از آقایان هم از مکر بانوان در امان نبوده‌اند، که ان کیدهن عظیم! در هر حال پس از تذکر و هشدار که به مردها می‌دهد بلافاصله می‌فرماید:

وقل للمؤمنات یغضن من ابصارهن. به زنان با ایمان نیز بگوئید که چشمان خود را از نگاههای حرام فراگیرند و دامنه‌های خویش را از زنا و منکرات نگه دارند و مواضع جمال و زیباییهای ظاهری را برای نامحرمان نمایان نسازند، مگر نقاطی که به صورت طبیعی نمایان و ظاهر است و پوشیدن آن مایه عسرو حرج می‌باشد.

ملاحظه می‌فرمایید که در این آیه نیز سخن از حرمت متقابل نگاه زن به مردهاست، زیرا چشم چرانی بطور کلی از ابزارهای مهم هوسرانی می‌باشد. چه اگر چشم نبیند قطعاً "هوسها" تحریک نشود. گناهان جنسی همواره زاده هوسبازیهای دوجنس مخالف است و کلیت آن عضو حساس چشم است. و بحفظن فروجهن: فروج خود را از زنا و کلیه تمتعات جنسی ناروا حفظ نمایند. پاسداری از مراکز حساس و محرک در برتو پوشش ظاهری و ایمان باطنی امکان پذیر است. شاید به خاطر داشته باشید که در زمان طاغوت در مقطع زمانی خاص پوشیدن لباس مینی ژوپ به اوج خود رسیده بود و حوادث

اسفاری را در سراسر جهان دریی داشت. حتی در ایران اسلامی نیز حرکات رسوایی به وجود آورد. از جمله این که گروهی از جوانها در پاریس به عدهای از این زنان هجوم بردند و آنان سخت از ماء مورین انتظامی انتقاد کردند که چرا امنیت خانمها را تاءمین نمی‌کنند. پلیس پس از اقدامات لازم به این بانوان هشدار داد که باید پوشش مناسبی داشته باشند. اطلاعیه پلیس بدین مضمون بود: کسانی که جواهرات گرانبها و برلیانهای ذی قیمتی دارند باید درگاه و صندوقها از آن حفاظت نمایند، نه اینکه در برابر چشمهای حریص و پرطمع غارتگران قرار دهند، که بدون شک از تهاجم و تجاوز آنان در امان نخواهند ماند.

ولاییدین زینتهن الا ما ظهرمنها: وزینتها را جز به همان مقداری که ظاهر است آشکار نمایند. بر طبق این آیه اگر بطور ناگهانی چشم انسان به نامحرم افتاد نباید نگاهش را ادامه بدهد، بلکه باید چشم را فرو پوشد. ولیضرین بخمرهن علی جیبهن

و باید روسری خود را بر کمریانشان بیفکنند. این آیه با صراحت و قاطعیت نظریه آزادی نگاههای تند و تیز مرد و زن نامحرم را به یکدیگر حرام تلقی می‌کند.

نکته دیگری که از آهنگ آیه فوق مستفاد می‌شود این است که زن باید به وسیله روسری (خمار) سر و گردن و سینه‌های خود را بپوشاند و این امر یک فریضه الهی می‌باشد. زیرا نمایان شدن این مواضع جذاب با فلسفه حجاب و حرمت نگاه سازش ندارد و به عبارت دیگر این نقاط ممنوعه از مواضع زینت و جمالی است که باید پوشیده بمانند. گوش و گوشواره، گردن و گردنبند سترشان واجب است، در نتیجه موی سر

اسلام مقبول افتاده است و این کلام قرآنی در واقع این سنت دیر پا و عادت کهن و دیرین را امضاء کرده، بعضی از روشها و شیوه‌های قومی را نیز منع نموده است.

زمخشری و جمعی دیگر گفته اند که زنان عرب معمولا "پیراهنهایی می پوشیدند که گریبانهای آنها باز بود، به طوری که دورگردن و سینه را مستور نمی ساخت. روسریها را به پشت سر می زدند و طبعاً "گوشها و گردنهایشان نمایان بود، چنانچه در بین مردان عرب امروز متداول می باشد. این آیه دستور داد که روسریها را به طرف جلو بیاویزند تا روی سینه، گوشها و گردن را بپوشاند. ۵

ابن عباس مفسر امت در تفسیر این فراز نورانی می گوید: "تغلی شعرها و صدرها و تراپها و سوافها، یعنی زن باید مو، سینه، دورگردن و زیر گلوی خود را از نامحرم بپوشاند. ۶

پاورقیها:

- ۱ - قرآن مجید از زبان عزیز مصر بازگو ساخته که کیدو مکرزنان بسیار بزرگ است.
- ۲ - اقرب الموارد، الخمار
- ۳ - تفسیر تبیان، ۴۲/۷
- ۴ - احکام القرآن، مقدس اردبیلی، ۵۴۴
- ۵ - همان منبع، ۵۴۴
- ۶ - مجمع البیان، ذیل آیه مذکور

که از عوامل مهم جمال و زیبایی زن است باید تحت پوشش کامل قرار گیرد. خمار چیست؟

در کتب "خمار" که جمع آن "خمر" می باشد به معنی روسری و مقنعه است. اقرب المـوارد چنین نگاشته: ولیضربن بخمرهن علی حیویهن ای ستر "لاعناقهن". مفهوم اینکه باید بانوان روسریهای خود را برگریبانها بزنند این است که سر گردن آنها پوشیده باشد.

شیخ طوسی می فرماید: الخمار غطاء رأس المرثه المنسل علی جنبها و قال الجبائی: هی المقانع: خمار سراندازی است که بر سرو گردن و سینه افکنده می شود و به گفته جبائی عربها آن را مقنعه گویند. ۲

به فرموده مقدس اردبیلی، از این آیه استفاده می شود که پوشیدن صورت برزن واجب نیست زیرا در آیات حجاب بحثی از پوشش صورت به میان نیامده است. فقط از پوشش سرو گردن و گریبان سخن گفته شده است. ۳

مضافاً "براین که در جمله "الاماظهر منها" پوشش دستها و صورت استثناء گردیده است. مرحوم مقدس اردبیلی و اکثر فقها و استوانه های علم و اجتهاد براین باورند که مقصود از "الاماظهر منها" یعنی آنچه را عادت اجتماعی بر آشکار ماندن آن بوده و علی المعمول هم نمایان است، پوشیدن آن مواضع واجب نیست، خواه آن نقطه به زینتهای مصنوعی مزین شده باشد و یا به شکل طبیعی رها گردد. در هر صورت ستر آن واجب نیست. ۴

واز سوی دیگر تاریخ نشان می دهد که از دیر زمان تا کنون در حوامع دینی صورت و دستهای بانوان به حکم ضرورت زندگی آشکار بوده و این شیوه معقول و سنت معمول در شریعت